

Аграрен университет – Пловдив, Научни трудове, т. LXII, кн. 2, 2020 г.
Юбилейна научна конференция с международно участие
*Перспективи пред аграрната наука и иновации за устойчиви
продоволствени системи*
Agricultural University – Plovdiv, Scientific Works, vol. LXII, book 2, 2020
Jubilee Scientific Conference with International Participation
Perspectives on Agricultural Science and Innovations for Sustainable Food Systems

[DOI: 10.22620/sciworks.2020.02.011](https://doi.org/10.22620/sciworks.2020.02.011)

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И РОЛЯТА НА БИЗНЕСА SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND THE ROLE OF BUSINESS

Валерия Шаркова
Valeria Sharkova

Технически университет София, филиал Пловдив
Technical University of Sofia - Branch Plovdiv

E-mail: valeriq_sharkova1@abv.bg

Резюме

Устойчивото развитие има различни аспекти - управленски, икономически, екологични, социални. Това е стремеж към политика и начин на живот на населението и преди всичко - състоянието на икономиката. Концепцията за устойчиво развитие предвижда икономически растеж, който е в състояние да отговори на нуждите на съвременното общество в дългосрочен план. Колелото на прогреса се върти само в условия на икономическа свобода, зачитане на частната собственост и равенство пред закона, които са осигурени от институционалната рамка. Хората със сърца и умове - комбинацията от човешко въображение и волята за успех - е критичният ресурс, който осигурява устойчивост. Той работи най-ефективно в условията на неограничен обмен на стоки и услуги, достъп до знания и споделяне на идеи, а Интернет вече премахва всички физически бариери пред своята сила. Всичко това се случва не въпреки, а благодарение на нарастването на населението, потреблението на ресурси и богатството, които поддържат затворен цикъл на натиск и реакция. Бъдещите поколения също ще трябва да поддържат колелото на прогреса, така че най-доброто, което можем да направим е да запазим рамковите условия и да им дадем знанията и волята.

Ключови думи: икономически растеж, ефективност, стратегии.

Abstract

Sustainable development has various aspects - managerial, economic, environmental, social. It is an aspiration for politics and way of life of the population and above all - the state of the economy. The concept of sustainable development envisages economic growth that is able to meet the needs of modern society in the long run. The wheel of progress revolves only in conditions of economic freedom, respect for private property and equality before the law, which are provided by the

institutional framework. People with hearts and minds - the combination of human imagination and the will to succeed - is the critical resource that provides sustainability. It works most effectively in the face of unlimited exchange of goods and services, access to knowledge and sharing of ideas, and the Internet already removes all the physical barriers to its power. All this happens not despite, but thanks to population growth, consumption of resources and wealth that maintain a closed cycle of pressure and response. Future generations will also need to keep the wheel of progress moving, so the best we can do is to preserve the framework conditions and give them the knowledge and the will.

Keywords: economic growth, efficiency, strategy

ВЪВЕДЕНИЕ

“Устойчиво развитие” е тенденция, която в световен мащаб набира все по-голяма популярност и все повече привърженици. Всяка една компания, която не предприеме устойчиви промени в своето представяне в скоро време ще загуби конкурентни предимства. Концепцията за устойчиво развитие предвижда икономически растеж, който е в състояние да задоволи нуждите на съвременното общество от благосъстояние (с всичките му социално-демографски и здравни особености) в дългосрочен план, без да лишава бъдещите поколения от възможността да задоволят своите нужди (IISD,1992). По-конкретно, устойчивото развитие предполага да се избират и насърчават стратегии за икономическо развитие, съобразени с опазването и подобряването на околната среда и биологичното равновесие на Земята (фиг.1).

Фиг.1. Стратегии за икономическо развитие

Fig.1. Economic development strategies

Източник: Туджаров,Х. 2008

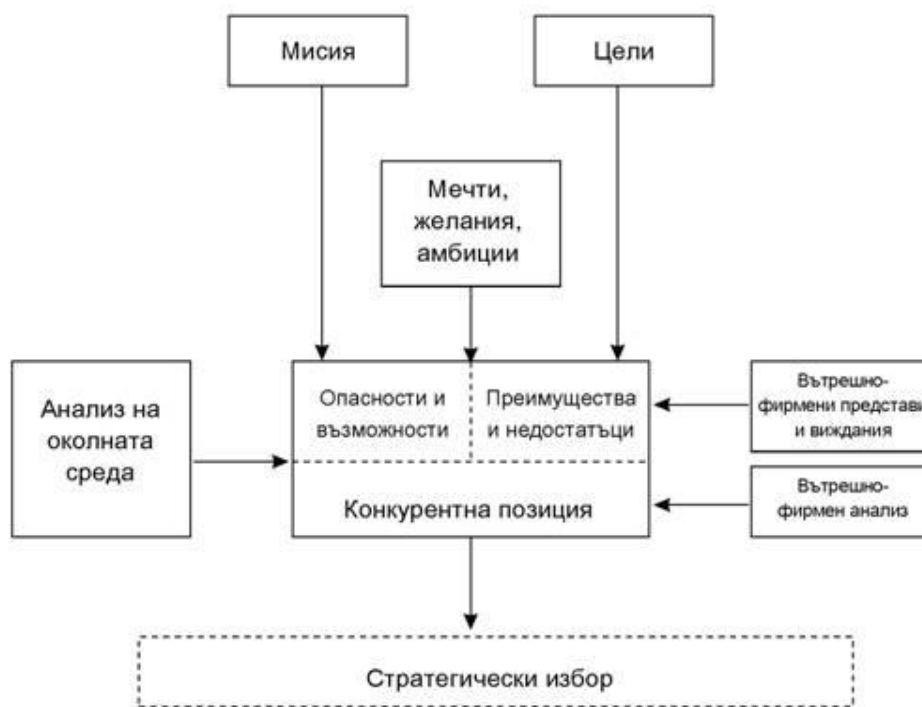
За съжаление, все още сме свидетели на неустойчиви тенденции във всички сфери около нас. Експлоатират се невъзобновяеми енергийни източници, които от друга страна са главният виновник за парниковия ефект. Унищожават се белите дробове на планетата, като се заличават всеки ден хиляди декари гора.

МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

В съответствие с поставената цел и задачи изследователският подход включва различни методи на изследване. Използвани са анализът, синтезът, дедукцията и индукцията. Приложени са графичният метод и статистически методи на изследване и анализ. Изследването се базира на информация от различни проучвания в интернет пространството. Проучването се нарича "Устойчиво развитие и ролята на бизнеса". То проследява позицията и мнението на икономистите и хората, поели по пътя на малкия и среден бизнес относно възможностите и предизвикателствата за устойчиво развитие в бизнес-сферата. Благодарение на широкото обсъждане на проблемите и предизвикателствата пред хората в тази област все повече хора са готови да поемат риска и да развият бизнеса си.

Стратегически мениджмънт и стратегическо планиране

Преминаването към устойчиво развитие е сложен и дългосрочен процес. Стратегическото планиране трябва да посочи периодичните дейности, които да се предприемат от компанията, за да се приспособи към промените в обкръжаващата среда (Slavova, 2015) (фиг. 2).

Фиг. 2. Стратегическо планиране за се приспособяване към промените в обкръжаващата среда

Fig. 2. Strategic planning to adapt to changes in the environment

Стратегическият мениджмънт е по-широка концепция, непрекъснат процес, включващ опитите на фирмата да се пригоди към променящата се среда по начина, съдържащ най-големи предимства. Той е отговорност на висшия мениджмънт, но реализирането му е процес, в който трябва да участват всички. (Doraliiski, 2008). Той цели не само създаване на конкуренти предимства, чрез включване на все по-голяма добавена стойност в продукта, но е и ориентиран към оказване на влияние върху обкръжаващата среда. Това е именно примерното поведение на фирми с устойчиви управленски подходи. За тази цел обаче стратегическия мениджмънт изисква различен начин на мислене, който често може да влиза в конфликт с нагласи, начин на работа, методи и условия усвоени при традиционната фирмена дейност. Конкретен пример е когато отговорните за провеждането на тази политика се затрупат с оперативни задължения и изгубят фокуса на по-голямата, устойчивата цел.

Бизнес модел, насочен към пазарните реалности

Бизнес моделът и гъвкавостта на бизнеса ще трябва да се съобразяват все повече с реалностите на пазара. (*Espriex, 2017*). Все по-голямата конкуренция и стесняването на пазарните ниши, в които може да се реализира проспериращ бизнес, “отхапва” дейности от веригата за създаване на стойността за клиента. (*Slavova, 2015*). Така например все повече рекламни агенции разширяват и специализират своите услуги в PR-а и E-Маркетинга. По-ефективно излиза вече аутсорсването на IT-отдела, вместо закупуването на скъпа техника и наемането на служители за нейната поддръжка. Това не само спестява големи инвестиции и допълнителни разходи, но и гарантира една по-голяма професионалност на доставяните услуги, поради тясната специализация на фирмите, които ги предлагат и възможностите техният професионализъм да е на високо ниво. Важно е в новите организационни структури да се намерят хора, които по най-ефективен начин да координират аутсорснатите дейности и да ги вплетат в общата цел и мисия на компанията.

Ефективност на управлението

Ефективността на управлението до сега се разглеждаше като сложна социално-икономическа категория, която разкриваше резултатността от функционирането на фирмата, съдействаща за достигане на стоящите пред нея цели при най-ниски разходи по управлението. При промяна в околната среда целите остават адекватни на средата, но подходите за постигането им се променят. Същността е в това, че много компании разчитат все още на функционалния подход в управлението, където проблем са слабите хоризонтални връзки между структурните звена, а те стават все по-жизнено важни (фиг. 3). Решението на този проблем е процесният подход. При него организацията не е съвкупност от отдели, цехове и звена, а съвкупност от бизнес процеси, и дейността трябва да обслужва тези процеси. (*Borisov, Parashkevova, 2010*). Ключовите показатели за организацията (издръжка, качество, бърза реакция, гъвкавост и т.н..) зависят от усъвършенстване на бизнес процесите, преодоляване на тяхната фрагментарност и разкъсаност (технологическа, информационна, организационна).

Фиг. 3. Функционален подход в управлението
 Fig. 3. Functional approach in management
 Източник: Туджаров,Х. 2008

Хора

Никога преди хората не са имали такова значение за бизнеса, колкото през последните години. В една статия срещнах следното мнение: “Голяма част от управляващите все още гледат на служителите си като на личен състав и използват старите подходи за управление на хората.” От моята практика обратното твърдение е също вярно: “Голяма част от служителите все още гледат на себе си като личен състав” и не търсят смисъл в работата си, не търсят възможности за изява, за развитие, за самоусъвършенстване.” (Alton,2017). Промяната в икономическата обстановка в света и в България постави в позиция на силна декавалификация много служители в компании, които преди са имали успешни практики. Изискванията към компетенциите на служителите според новите реалности на пазара се промениха коренно и предопределиха необходимостта от атестация на персонала и осъвременяване на знания и обучение.

Управление на информацията

Виждането, че навлизаме в етап, където информацията се превръща в четвърти по важност ресурс, вече отмина. Сега имаме станали като нарицателни примери за това как лошото управление на информацията може да доведе до ръба на фалит една нормално функционираща и ликвидна банкова институция в България – случаят с “Първа Инвестиционна Банка” от близкото минало, например. Информацията в интернет нараства с невъобразими темпове. Новите тенденции за влияние на потребителското поведение – Web 2.0 начините като социалните мрежи, блогите, микроблогинг системите, подкастите и пр. са силно информационно ориентирани. Техните характеристики като “виртуално=реално”; “глобално=локално”; “гъвкавост”, “интерактивност”, “точна таргетираност”;

“винаги, по всяко време и навсякъде”; “скорост”, ни поставят в позицията да сме силно зависими от ефективното управление на информацията. (Nichols, 2006).)

През 1972 г. Римският клуб в "Границите на растежа" предсказва зловещо бъдеще за света – пренаселване, изчерпване на ресурсите и екологична деградация, причинени от икономическия растеж. Глобалният дебат води до дефиницията: “Устойчиво е развитие, което задоволява нуждите на настоящето, без да застрашава възможностите на бъдещите поколения да задоволяват своите нужди”. (Genchev, 2005). Днес светът е няколко пъти по-населен. Въпреки прогнозите нашият живот се е подобрил по всички важни измерители. Живеем по-дълго и сме по-здрави, храним се по-пълноценно, учим и пътуваме повече и тази тенденция се вижда ясно на всички континенти, както показва Индексът на човешкото развитие. Употребяваме много повече стоки и услуги, без да сме изчерпали който и да е ресурс. Нещо повече, запасите и достъпността на всички основни ресурси – изкопаеми горива, метали и минерали, вода и храна – се увеличават.

Всички общества преминават през екологичен преход по отношение на основните въздействия върху околната среда, след като станат достатъчно богати, за да ги възприемат като проблем и да могат да ги решат. (ЕС, 2019). Свободните и демократични общества се радваме на почиста околна среда – замърсяването на въздуха, водите и почвите значително намалява, а горите и другите естествени местообитания заемат все по-големи площи. И даже дивите животни се завръщат.

Всичко това се случва не въпреки, а благодарение на ръста на населението, потреблението на ресурси и богатството, които поддържат затворен цикъл на натиск и реакция. Увеличаването на населението и богатството причиняват ръст на търсенето и производството, които водят до недостиг на ресурси и замърсяване. Недостигът движи цените нагоре, а замърсяването предизвиква обществен натиск. В резултат се създават възможности, които изобретателите и инвеститорите запълват с иновации. В свободно общество винаги се намира решение. В дългосрочен план нововъведенията ни осигуряват по-висок стандарт на живот, отколкото преди да възникнат проблемите. Откриват се нови ресурси или техни заместители, цените падат, а замърсяването намалява. Повече хора могат да живеят по-добре и колелото се завърта отново, за да реши следващите предизвикателства. (Rashev, B., 2020)

А бъдещите поколения? Те ще трябва също да поддържат колелото на прогреса в движение, така че най-доброто, което можем да направим, е да запазим рамковите условия и да им дадем знанията и волята. Това са критичните ресурси, за да оцелеят и проспират.

ИЗВОДИ

На базата на резултатите от анализа може да се направят следните изводи:

1. Макар и българските фирми да работят в условия на пазарна икономика, не пазарът е движещата сила за постигане на устойчив икономически растеж, а

основният “двигател” е държавата в лицето на нейните законодателни и контролни органи.

2. Мерките, които се предприемат от международните организации за „изчистване“ на икономиките, целят най-вече да създадат необходимите условия за плавно преминаване към по-разумен и интелигентен начин на функциониране на икономиките.
3. Настъпва промяна в публично-частното партньорство.
4. В условията на засилена грижа за устойчиво развитие, формите на международен бизнес търпят промяна.

REFERENCES

- Alton, L.*, (2017). The 8 Biggest Challenges for New Entrepreneurs. [online]. [2017-10-10]. Available: <https://www.entrepreneur.com/article/254721>.
- EsPRIEX*, (2017). Business Model Canvas. [online]. [2017-10-10]. Available: <https://espriex.co/business-model-canvas>.
- Forbes*, (2011). YEC Women (2011). A 5 Step Primer for entering an International Market. [online]. [2017-10-01]. Available: <https://www.forbes.com/sites/yec/2011/09/22/a-5-step-primer-for-entering-international-market/#7e81634850a0>.
- Heberer, Th.*, (2003). Private Entrepreneurs in China and Vietnam: Social and Political Functioning of Strategic Groups (China Studies China Studies). China: Publisher: Brill.
- Nichols, R.*, (2006). Deciding if Network Marketing is Right for You. [online]. [2017-10-10] Available: <http://www.entrepreneur.com/article/84228>.
- International Institute for Sustainable Development (IISD)* (1992). Business Strategy for Sustainable Development: Leadership and Accountability for the 90s, published by the International Institute for Sustainable Development in conjunction with Deloitte & Touche and the World Business Council for Sustainable Development
- Gechev, R.* 2005. Sustainable Development. Economic Aspects, Univ. of Indianapolis Press, 2005.
- Tudzharov, H.* 2008. SAVREMENNI KONTSEPTSII ZA STRATEGICHESKI MENIDZHMANT
- Slavova, P.* 2015. Identifikatsiya na ustoychiv rastezh v malkite i sredni industrialni predpriyatiya, Management and sustainable development 1/2015 (50)
- Doraliyski, A.*, 2008. Strategicheski menidzhmant, NBU, Sofiya, 2008
- Borisov, B., Parashkevova, Ev.*, 2010, POVISHAVANE kachestvoto na planovite protsesi v biznes organizatsiite chrez PROTSESEN PODHOD (organizatsionno-tehnologichen aspekt), spisanie „Dialog“, Evropeyski sayuz, 2019, RAZMISAL KAM USTOYCHIVA EVROPA DO 2030 G., ISBN: 978-92-79-98924-7
- Rashev, B.*, 2020, Available at: <https://www.sustainability.bg/%D0%BD%D0%B5%D1%81%D0%B2%D0%B5%D1%82%D1%8A%D1%82-%D0%BD%D0%B5-%D0%B7%D0%B0%D0%B3%D0%B8%D0%B2%D0%B0/>